

Republika e Kosovës
Republika Kosova - Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government

Ministria e Industrisë, Ndërmarrësisë dhe Tregtisë
Ministarstvo Industrije, Preduzetništva i Trgovine
Ministry of Industry, Entrepreneurship and Trade

Odeljenje za industriju – Odsek za industrijske politike

I
Z
V
E
Š
T
A
J

2
0
2
1

SEKTOR C

Prerađivačka industrija

Novembar, 2022

SADRŽAJ

Spisak skraćenica	5
Spisak tabela	3
Spisak slika	4
Uvod	6
Metodologija	7
PRVI DEO	
MAKROEKONOMSKA ANALIZA	8
1 Bruto domaći proizvod	8
2 Strane direktne investicije po ekonomskoj aktivnosti	9
3 Strane direktne investicije po zemljama	11
4 Finansijsko tržište	12
5 Radna snaga	13
DRUGI DEO	
SEKTORSKA ANALIZA - SEKTOR C	14
1 Broj zaposlenih, preduzeća i godišnji promet	14
2 Izvoz i uvoz sa zemljama EU, CEFTA, EFTA i ostalim zemljama, za sektor C (Prerađivačka industrija)	18
2.1 Izvoz i uvoz sa zemljama EU	22
2.2 Izvoz i uvoz sa zemljama CEFTA	26
2.3 Izvoz i uvoz sa zemljama EFTA	30
2.4 Izvoz i uvoz sa ostalim zemljama	33
3 Sažetak	37
4 Zaključci	42
5 Reference	43

Spisak tabela

Tabela 1	Bruto domaći proizvod po ekonomskim aktivnostima	9
Tabela 2	SDI po ekonomski sektorima, 2014 – 2019	10
Tabela 3	SDI po zemljama porekla, 2014 – 2019	11
Tabela 4	Efektivne kamatne stope na kredite ODK	12
Tabela 5	Učešće u radnoj snazi, 2015-2019	12
Tabela 6	Stopa nezaposlenosti 2015 – 2018	13
Tabela 7	Sektor-C, broj preduzeća, zaposlenih i promet	14
Tabela 8	Sektor-C, izvoz i uvoz sa zemljama EU, CEFTA, EFTA i ostalim zemljama	20
Tabela 9	Sektor-C, izvoz i uvoz sa zemljama EU	22
Tabela 10	Sektor-C, izvoz i uvoz sa zemljama CEFTA	26
Tabela 11	Sektor-C, izvoz i uvoz sa zemljama EFTA	30
Tabela 12	Sektor-C, izvoz i uvoz sa ostalim zemljama	33

Spisak slika

Slika 1	Sektor-C, zapošljavanje, preduzeća i promet po regionima	16
---------	--	----

Spisak skraćenica

ASK	-	Agencija za statistiku Kosova
EU	-	Evropska unija
BDP	-	Bruto domaći proizvod
CBK	-	Centralna banka Kosova
CEFTA	-	Sporazum o slobodnoj trgovini u Centralnoj Evropi
OI	-	Odeljenje za industriju
CK	-	Carina Kosova
OIP	-	Odsek za industrijske politike
EFTA	-	Evropsko udruženje slobodne trgovine
SDI	-	Strane direktne investicije
IPC	-	Indeks potrošačkih cena
ICP	-	Indeks cena proizvođača
ODK	-	Ostale depozitne korporacije
MIPT	-	Ministarstvo industrije, preduzetništva i trgovine
PGKSD	-	Prosečna godišnja kamatna stopa na depozite

Uvod

Da bi poboljšalo svoj životni standard i uravnotežilo negativni trgovinski bilans, Republici Kosovo je potrebna mnogo brža stopa rasta izvoza i investicija u prerađivačku industriju.

Dinamičan razvoj privatnog sektora u malim i srednjim preduzećima (MSP), sa posebnim akcentom na proizvodni sektor, kao i inicijative za privatizaciju, prvi su koraci procesa ka razvoju tržišne ekonomije i integraciji u regionalne i međunarodne institucije. U ekonomiji Kosova, mikro, mala i srednja preduzeća čine glavni stub ekonomije, sa oko 99%.

Istorijski gledano, ekonomska struktura Kosova bila je orijentisana na poljoprivredu i rudarsku industriju. U poslednjoj deceniji, uslužni sektor je postao glavni sektor. Međutim, između 2011. i 2020. godine, Kosovo ne pokazuje nikakve strukturne promene u sastavu svoje ekonomije. Proizvodni sektor, koji ostaje stabilan na oko 13% BDP-a, je na trećem mestu posle usluga, građevinarstva i rudarstva.

Razvoj sektora prerađivačke industrije je veoma važan za ekonomiju zemlje, jer prerađivačka industrija direktno doprinosi povećanju vrednosti proizvodnje u zemlji, kao i povećanju broja zaposlenih različitih profila.

Za detaljan pregled stanja ili trendova razvoja industrije, kreatori industrijskih politika u okviru Ministarstva industrije, preduzetništva i trgovine, na osnovu obrađenih statističkih podataka, pripremili su Godišnji izveštaj o prerađivačkoj industriji za 2021. godinu o razvoju industrijskih potsektora u okviru Sektora-C.

Svrha izrade Godišnjeg izveštaja je prikazivanje glavnih trendova razvoja ekonomije Kosova za period 2019-2021, sa posebnim naglaskom na glavne industrijske grane tokom 2021. godine, ali i uporednu analizu za poslednje dve godine, 2020-2021, kao i trend kretanja u sektorima prerađivačke industrije.

Analizirani podaci prikazani u ovom izveštaju mogu poslužiti institucijama, kreatorima politika, operativnim preduzećima (sadašnjim i onima sa potencijalom u privatnom sektoru), investitorima, donatorima kao i istraživačima. Izveštaj o Sektore C (prerađivačkoj industriji) pruža detaljniji pregled glavnih trendova sa uticajem na industriju zemlje i olakšava rad svim relevantnim akterima u kreiranju efikasnijih razvojnih politika, zasnovanih na merljivim pokazateljima.

Pored glavnih pokazatelja sektorskog/ industrijskog nivoa (broj preduzeća, zaposlenih, promet itd.), koji utiču na industrijski razvoj, ovaj izveštaj obuhvata i pokazatelje makroekonomskog nivoa, one finansijskog tržišta, tržišta rada, zatim investicija kao i spoljnu trgovinu.

Metodologija

Izveštaj je izrađen korišćenjem istraživačkih metoda različitih izveštaja o istraživanju kao i kvantitativnih i kvalitativnih podataka dobijenih od Agencije za statistiku Kosova, Centralne banke Kosova i drugih relevantnih institucija.

Kvantitativne i kvalitativne podatke je obradilo i analiziralo osoblje MIPT-a, odnosno obrađivači statističkih podataka i kreatori industrijskih politika u Odeljenju za industriju.

U cilju pružanja tačnih informacija predstavljenih u tabelarnom i figurativnom obliku, za predstavljene podatke su korišćene metode kombinovanja i upoređivanja.

Statistički podaci su obrađeni u opštem delu za prerađivačku industriju sektora-C, i opšte vrednosti koje uključuju kodove 10-33. Opis ovih potsektora u ovom izveštaju je naveden prema kodovima, kao što su navedeni u skladu sa međunarodnom nomenklaturom (NACE-Rev2).

Na osnovu obrađenih statističkih podataka izrađene su analize za BDP, SDI, trendove izvoza i uvoza u prerađivačkoj industriji kako u regionu, tako i sa drugim zemljama, kao i trgovinski pokazatelji (izvoza i uvoza) Kosova, prema državama.

Nakon prikazanih analiza u vezi sa opštim podacima i trendovima za prerađivačku industriju, Sektor-C, u ovom izveštaju su dati zaključci i preporuke koji se odnose na stanje i trendove proizvodnje u prerađivačkoj industriji na Kosovu.

Za sve podatke koji su korišćeni u Analitičkom izveštaju o prerađivačkoj industriji navedene su reference ili izvori informacija.

PRVI DEO

MAKROEKONOMSKA ANALIZA

Procenjuje se da je kosovska ekonomija u 2021. godini beležila značajan rast realnog BDP-a od 10.75%, nakon sužavanja koju je okarakterisala u prethodnoj godini, rast podržan uglavnom poboljšanjem javnog zdravlja, trendom vakcinacije i politikama fiskalnih i finansijskih stimulacija.¹

Kosovo je u 2021. godini izvozilo u iznosu od 755.726 miliona evra, a u 2020. godini, vrednost izvoza je bila 747.884 miliona evra, što znači da je bilo rasta od 59.14%. U 2021. godini uvoz je iznosio 4.68 milijarde evra, dok je 2020. uvoz iznosio 3.29 milijarde evra, što znači da je došlo do rasta od 42.09%². Odnos između izvoza i uvoza u 2020. godini, na osnovu prikazanih podataka o trgovinskoj razmeni, predstavlja negativan trgovinski bilans, gde je procenat pokrivenost uvoza izvozom oko 16.1%.

Što se tiče prerađivačke industrije, učešće u izvozu u 2021. godini iznosi 626.34 miliona evra, dok je u 2020. godini iznosilo 398.46 miliona evra, izraženo u procentima u 2021. godini izvoz je beležio rast 57.19%.

Uvoz u 2021. godini u Sektoru-C, iznosio je 4.33 milijarde evra, dok je u 2020. godini uvoz bio 3.06 milijarde evra, što pokazuje da je beležio rast za 41.73%.

Učešće prerađivačke industrije u ukupnom izvozu u 2021. godini iznosio oko 82.9%, dok je u ukupnom uvozu učešće prerađivačke industrije iznosilo 92.6%.

Ostali izazovi koji ometaju ekonomski razvoj Kosova obuhvataju relativno visok nivo neformalne ekonomije, nekvalifikovanu radnu snagu, nisku stopu učešća radne snage (posebno mladih i žena) i relativno visok nivo pretpostavljene korupcije.

1.1 Bruto domaći proizvod

Bruto domaći proizvod (BDP) je najvažniji ekonomski pokazatelj nacionalnih računa, koji predstavlja ekonomski učinak zemlje u datom vremenskom periodu. BDP je takođe merač vrednosti proizvoda i usluga proizvedenih u jednoj ekonomiji. Stoga je važno da se BDP meri tako da odražava stanje i dinamiku ekonomije.

*Sektor-C, Prerađivačka industrija
ima udeo 12.9% <BDP-a.*

Ekonomija Kosova je u poslednjoj deceniji beležila je pozitivnu stopu ekonomskog rasta, uprkos izazovima uzrokovanim fluktacijama u globalnoj ekonomiji, posebno u evropskoj, i neprekidno je rasla iznad proseka zemalja Zapadnog Balkana.

¹ Agencija za statistiku Kosova, Bruto domaći proizvod (BDP) 2008-2021

² Statistički godišnjak -2021, Agencija za statistiku Kosova

Glavne ekonomske aktivnosti koje su doprinele rastu BDP-a u periodu 2020-2021 bile su: trgovina na veliko kao i aktivnosti građevinarstva.

Tabela 1. Bruto domaći proizvod po ekonomskim aktivnostima, po trenutnim cenama (u %)

Nace Rev.2	Ekonomske aktivnosti	2019. godina	2020. godina	2021. godina
A	Poljoprivreda, lov, šumarstvo i ribolov	7.2	7.4	6.9
B	Rudarska industrija	2.0	2.0	1.9
C	Prerađivačka industrija	12.9	13.4	12.9
D	Snabdevanje električnom energijom, gasom	3.4	3.9	3.6
E	Vodosnabdevanje	0.7	0.6	0.6
F	Građevinarstvo	8.2	7.7	8.5
G	Trgovina na veliko i malo; popravka vozila i motocikala	12.8	12.8	13.6
H	Prevoz i skladištenje	4.4	3.9	4.3
I	Hoteli i restorani	2.1	1.6	2.1
J	Informisanje i komunikacija	1.9	2.0	1.9
K	Finansijske i aktivnosti osiguranja	3.9	4.1	3.7
L	Poslovanje nekretninama	7.0	7.3	6.4
M	Profesionalne, naučne i tehničke aktivnosti	1.4	1.6	1.4
N	Administrativne i pomoćne aktivnosti	0.7	0.7	0.7
O	Javna uprava i odbrana; obavezno socijalno osiguranje	5.9	6.6	5.5
P	Obrazovanje	3.7	3.8	3.4
Q	Zdravstvo i aktivnosti socijalnog rada	2.2	2.7	2.3
R	Umetnost, zabava i rekreacija	0.2	0.2	0.2
S	Ostale usluge	0.4	0.4	0.3
T	Aktivnosti domaćinstava kao poslodavci; nediferencirana roba i usluge koje proizvode porodične aktivnosti za sopstvenu upotrebu	-	-	-
	BDV po osnovnim cenama	80.8	82.6	80.2
	Porez na proizvode	19.2	17.4	19.8
	Subvencije na proizvode	-	-	-
	Bruto domaći proizvod	100	100	100

Izvor: Agencija za statistiku Kosova / Statistički godišnjak Kosova, 2022

Prema tabeli br. 1, Prerađivačka industrija je ekonomska delatnost koja je rangirana na drugom metu sa 12.9% učešća u BDP-u, dok trgovina na veliko i malo; popravka vozila i motocikala je na prvom mestu sa doprinosom BDP-u od 13.6%, sektor koji je na trećem mestu sa oko 8.5% učešća u ukupnoj vrednosti BDP-a je sektor građevinarstva.

1.2 Strane direktne investicije po ekonomskoj aktivnosti

Strane direktne investicije utiču na povećanje mogućnosti za ekonomsku integraciju uspostavljanjem stabilnih i dugoročnih veza na međunarodnim tržištima.

Najveće svetske kompanije svoj kapital prebacuju u one zemlje koje pružaju bolje uslove za investicije. Pored nižih poreza, jeftinije i kvalifikovanije radne snage, kompanije su zainteresovane i za vladavinu prava i zakona u zemlji investiranja, ali i za obezbeđivanje investicija od zemlje korisnice.

Strane direktne investicije na Kosovu, za 2021. godinu, u odnosu na 2020. godinu beležile su najveći rast u sektoru „Informisanje i komunikacija“, gde je sa vrednosti od 1.6 milion evra, prešlo na vrednost od 17.3 miliona evra.

SDI u sektoru proizvodnje u 2021. godini su beležile pad za (4.6) miliona €, pad za (5.5) miliona € je beležen i u 2020. godini.

Podaci takođe pokazuju da je ekonomska aktivnost „Prevoz i skladištenje“ negativne vrednosti koju smo imali u 2020. godini (16.0) beležila rast od 4.4 miliona evra u 2021. godini, a sektor „Umetnost, zabava i rekreacija“, sa negativne vrednosti (0.1) miliona evra investirano je u 0.1 miliona evra, što znači da je ova ekonomska aktivnost beležila pozitivnu vrednost.

Posmatrano iz investicione vrednosti, sektor koji je beležio najveću investicionu vrednost je aktivnost nekretnina 384.7 milion evra, dok ako uporedimo sa prethodnom godinom ovaj sektor beleži rast za 183.6 miliona evra.

Tabela 2. SDI po ekonomskim sektorima, 2017–2021 (u milionima evra)

Sektori	2017	2018	2019	2020	2021
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	(1.3)	0.1	1.5	2.8	1.1
Rudarstvo i kamenolomi	(4.9)	(2.7)	(6.9)	29.1	2.8
Proizvodnja	6.1	(17.7)	14.2	(4.6)	(5.5)
Snabdevanje energijom, gasom, parom i klimatizacijom	(0.8)	12.1	13.5	30.0	(43.2)
Snabdevanje vodom, kanalizacija, upravljanje otpadom	0.0	2.5	(0.6)	0.2	(0.5)
Građevinarstvo	5.1	24.8	(17.1)	11.4	16.1
Trgovina na veliko i malo, popravka vozila i motocikala	9.0	19.6	(6.7)	(8.1)	(2.9)
Prevoz i skladištenje	(0.8)	(0.2)	(6.2)	(16.0)	4.4
Smeštaj uz aktivnosti usluga hrane	1.1	1.8	1.4	1.1	0.7
Informisanje i komunikacija	(3.8)	(9.6)	2.3	1.6	17.3
Finansijske i aktivnosti osiguranja	55.2	15.5	13.9	85.1	25.0
Aktivnosti nekretninama	154.7	205.2	223.8	201.1	384.7
Profesionalne, naučne i tehničke aktivnosti	5.7	5.2	3.4	3.6	6.8
Administrativne i pomoćne aktivnosti	23.7	4.7	3.7	0.8	1.4
Javna uprava i odbrana; obavezno socijalno osiguranje	1.3	0.9	1.7	1.1	1.1
Obrazovanje	0.7	0.7	1.3	1.3	1.8
Ljudsko zdravlje i aktivnosti socijalnog rada	(1.0)	(0.4)	0.6	0.3	2.7
Umetnost, zabava i rekreacija	0.0	0.5	0.5	(0.1)	0.1
Ostale uslužne aktivnosti	3.7	7.2	2.8	1.7	(1.2)
Neklasifikovani	1.5	2.0	7.6	3.0	2.6

Izvor: Agencija za statistiku Kosova / Statistički godišnjak Kosova, 2022

U okviru SDI, po ekonomskim sektorima, kao što se vidi u tabeli br. 2, u 2021. godini u odnosu na 2020. godinu, beležen je značajan pad u sektorima: snabdevanje energijom, gasom, parom i klimatizacijom, rudarstvo i kamenolomi, finansijske i aktivnosti osiguranja itd.

1.3 Strane direktne investicije po zemljama

Strane direktne investicije (SDI) po zemljama, tokom perioda 2015-2021, imaju održiv trend rasta iznosa SDI-a. Ukupna vrednost SDI-a za 2021. godinu iznosila je 415.2 miliona evra, što znači da je beležila rast od 20.1%, u odnosu na 2020. godinu.

Tabela 3. SDI po zemljama porekla, 2015 – 2021 (u milionima evra)

Zemlje		Godine						
		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
AT	Austrija	33.5	9.9	20.3	11.2	11.9	27.6	22.9
DE	Nemačka	45.3	25.7	55.9	60.3	70.2	67.5	123.8
SI	Slovenija	5.6	-4.5	1.2	-8.7	6.1	8.1	5.9
GB	Velika Britanija	26.6	13.6	27.0	57.4	0.8	21.4	0.7
CH	Švajcarska	72.9	61.8	50.6	71.0	61.9	64.1	99.2
TR	Turska	55.4	42.7	29.5	12.2	-31.9	14.6	-40.1
NL	Holandija	-36.4	-23.1	-14.1	-39.7	1.9	0.1	2.7
AL	Albanija	40.1	28.6	2.4	22.3	15.2	39.8	51.2
LU	Luksemburg	0.1	0.6	2.1	1.9	1.3	-2.7	-3.6
RS	Srbija	0.8	-0.6	-1.4	0.4	0.4	6.0	5.0
US	Sjedinjene države	25.0	23.0	20.3	35.5	22.8	29.6	63.4
FR	Francuska	3.2	2.8	3.6	5.6	3.4	3.7	10.1
BG	Bugarska	1.6	0.4	0.5	2.1	1.0	0.9	-0.8
MK	Makedonija	0.1	3.2	-1.0	1.3	2.0	1.8	2.1
BA	Bosna i Hercegovina	0.8	1.2	0.7	0.4	0.1	0.1	0.4
HR	Hrvatska	0.1	-1.7	0.7	-1.0	0.9	-1.2	3.0
MT	Malta	0.1	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
CY	Kipar	0.1	0.4	0.8	1.3	2.9	0.9	0.9
SK	Slovačka	0.1	0.8	0.1	0.5	1.4	0.3	0.3
CA	Kanada	1.1	2.5	3.0	3.2	5.3	4.7	8.8
CZ	Češka	1.3	0.2	0.7	1.5	0.4	0.5	1.0
AE	Ujedinjeni Arapski Emirati	1.4	3.6	13.4	-2.5	3.8	2.8	1.1
NO	Norveška	2.9	3.4	3.5	5.1	4.9	3.2	7.7
KW	Kuvajt	0.0	0.2	0.0	-1.1	0.7	0.1	-0.5
ES	Španija	-0.8	0.2	2.5	0.3	0.7	0.0	0.3
EG	Egipat	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
IT	Italija	5.7	1.9	7.0	2.7	7.9	3.5	8.5
GR	Grčka	-0.2	-0.4	-1.2	-0.3	0.1	-0.1	-0.1
HU	Mađarska	0.3	0.6	0.4	0.1	19.1	26.1	2.3
Ostali	Ostali	22.1	22.8	26.9	29.1	39.6	22.3	39.0
Ukupno		308.8	220.0	255.4	272.1	254.8	345.7	415.2

Izvor: Centralna banka Kosova, <https://bqk-kos.org/statistics/time-series/?lang=en>

Među zemljama sa najvećim investicijama SDI, za 2021. godinu, je Nemačka, sa investicijama od 123.8 miliona evra, u odnosu na 2020. godinu kada je beležila rast za 83.4%. Švajcarska je druga po investicijama, sa 99.2 miliona evra, zatim sledi Albanija sa 51.2 miliona evra itd.

1.4 Finansijsko tržište

Što se tiče efektivnih kamatnih stopa ostalih depozitnih korporacija (ODK), uzimajući prosečne kamatne stope za sektore prikazane u tabeli br. 4, u 2021. godini primećuje se blag pad od 0.43% kamatne stope, u odnosu na 2020. godinu.

Efektivna kamatna stopa u industrijskom sektoru iznosi 5.9%.

Tabela 4. Efektivne kamatne stope na kredite ODK

Sektori	Kamatna stopa 2020	Kamatna stopa 2021
Potrošački krediti	6.8%	6.4%
Hipotekarni krediti	5.7%	5%
Poljoprivredni	9.3%	8%
Industrijski	6.0%	5.9%
Uslužni	6.0%	5.9%
Ostali sektori	6.3%	6.3%

Izvor: Centralna banka Kosova, Godišnji izveštaj 2022.

1.5 Radna snaga

U skladu sa Zakonom o radu na Kosovu, radni odnos može da se zasniva sa bilo kojim licem starosti od osamnaest (18) godina

Radnu snagu čine zaposlena i nezaposlena lica, dok se neaktivna lica ne smatraju delom radne snage.

Stopa učešća radne snage je procenat radno sposobnog stanovništva zemlje koje je aktivno angažovano na tržištu rada.

Tabela 5. Učešće u radnoj snazi, 2016 - 2020

Radna snaga	2016	2017	2018	2019	2020
Učešće u radnoj snazi (u %)	38.7%	42.8%	40.9 %	40.5 %	38.3%
Učešće žena u radnoj snazi (u %)	18.6%	20.0%	18.4%	21.1 %	20.8%
Učešće muškaraca u radnoj snazi (u %)	58.3%	65.3%	63.3%	59.7 %	56.0%

Izvor: Agencija za statistiku Kosova / Statistički godišnjak Kosova 2022.

Stopa učešća radne snage tokom 2020. godine je beležila pad za 2.2% u odnosu na 2019. Godinu.

Učešće žena u radnoj snazi, u 2020. godini je 20.8%, dok je u 2019. godini iznosilo 21.1%, što znači da je došlo do pada učešća žena u radnoj snazi za 0.30%. Učešće muškaraca u radnoj snazi tokom 2020. godine iznosi 56%, u odnosu na 2019. godinu, što znači da je u ovoj kategoriji beležen pad od 3.7%.

Stopa nezaposlenosti je procenat radne snage koja nije zaposlena. Radna snaga je definisana kao osnova za ovaj pokazatelj, a ne radno sposobno stanovništvo prikazano u tabeli br. 6.

- Ukupna stopa nezaposlenosti 25.9%
 - Stopa nezaposlenosti kod žena 32.3%
 - Stopa nezaposlenosti kod muškaraca 23.5%

Tabela 6. Stopa nezaposlenosti 2016 - 2020

Stopa nezaposlenosti	2016	2017	2018	2019	2020
Ukupna stopa nezaposlenosti (u %)	27.5%	30.5%	29.6%	25.7 %	25.9%
Stopa nezaposlenosti kod žena (u %)	31.8%	36.6%	33.4%	34.4 %	32.3%
Stopa nezaposlenosti kod muškaraca (u %)	26.2%	28.7%	28.5%	22.6 %	23.5%

Izvor: Agencija za statistiku Kosova / Statistički godišnjak Kosova 2022.

Na osnovu tabele br. 6, ukupna stopa nezaposlenosti, tokom 2020. godine, je beležila pad za 0.20%, u odnosu na 2019. godinu.

Tokom perioda 2016-2020. godine, najveća nezaposlenost beležena je 2017. godine, sa 30.5%, dok je najmanja bila 2019. godine, sa 25.7%.

Stopa nezaposlenosti kod žena u 2020. godini iznosi 32.3%, dok je u 2019. godini iznosila 34.4%, gde se primećuje pad za 2.1%, dok je kod muškaraca u stopi nezaposlenosti beležen rast za 0.9%, odnosno sa 22.6% na 23.5%, u 2020. godini.

DRUGI DEO

1. Broj zaposlenih, preduzeća i godišnji promet

Sektorska analiza u ovom izveštaju obuhvata prerađivačku industriju, prema NACE Rev2, potsektore navedene prema kodovima od 10 do 33, u okviru Sektora-C. U ovom delu izveštaja analizirani su podaci, koji se odnose na broj preduzeća, broj zaposlenih, iznos godišnjeg prometa i na izvoz/uvoz.

Prerađivačka industrija- Sektor C, obuhvata fizičku i hemijsku transformaciju materijala, supstance ili sastojka u novom proizvodu, ali ne može biti jedini i univerzalni kriterijum za utvrđenje proizvodne industrije, i kao opšte pravilo, proizvodnja se bavi pretvaranjem sirovina u novi proizvod.

Osim prikazivanja statističkih podataka, analize takođe prikazu trendove pada ili rasta u sektorima industrije, ne samo u poslednjoj godini već i za uporedivi period sa prethodnom godinom kao i trendove u trogodišnjem periodu.

Uporedni podaci u tabeli br. 7 pokazuju da u poslednje tri godine, beležen rast u zapošljavanju, u prometu kao i u broju preduzeća.

Zaposlenost - Udeo prerađivačke industrije u stopi zaposlenosti, prema ekonomskoj aktivnosti, u 2020. godini je beležio pad za 0.1%, u odnosu na 2019. godinu.

Sektor C – Prerađivačka industrija u stopi zaposlenosti prema ekonomskoj aktivnosti učestvuje sa 11.8%.³

Tabela 7. Sektor C, broja preduzeća, zaposlenih i promet

Kod	Prerađivačka industrija Sektor -C	Broj preduzeća			Broj zaposlenih			Promet		
		2019. godina	2020. godina	2021. godina	2019. godina	2020. godina	2021. godina	2019. godina	2020. godina	2021. godina
10	Prerada prehrambenih proizvoda	1,160	1369	1462	6,725	8,081	9,902	272,988,285.79	320,080,653	472,344,066.98
11	Proizvodnja pića	74	78	102	1,823	2,138	2,221	118,109,350.97	106,226,278	215,310,255.20
12	Proizvodnja duvanskih proizvoda	1	2	7	44	26	74	3,820,491.62	1,469,544	9,410,896.98
13	Proizvodnja tekstila	111	176	173	629	802	809	15,382,963.26	16,064,405	21,739,125.04
14	Proizvodnja odeće	210	325	350	856	1,151	1,610	8,514,956.19	9,958,677	18,494,832.71
15	Proizvodnja kože i proizvoda od kože	29	43	39	379	420	406	7,156,650.38	5,816,943	8,339,665.13
16	Proizvodnja drva, proizvoda od drva i plute	408	477	521	1,429	1,766	2,389	44,504,258.47	46,187,845	78,118,256.02
17	Proizvodnja papira i proizvoda od papira	93	107	102	463	720	646	28,067,238.66	39,799,270	39,551,211.65

³ Agencija za statistiku Kosova / Statistički godišnjak, 2022.

18	Štampanje i reprodukcija snimljenih medija	145	177	180	709	785	962	20,090,947.79	19,575,032	41,332,339.78
19	Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda	6	8	8	109	116	179	17,136,402.83	12,659,485	22,415,373.85
20	Proizvodnja hemijskih proizvoda	85	114	126	624	762	946	27,811,433.84	31,935,510	55,338,301.05
21	Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih preparata	4	7	6	89	103	118	1,223,165.01	1,771,159	4,028,405.79
22	Proizvodnja proizvoda od gume i plastike	481	572	579	2,793	3,513	3,661	131,057,171.90	140,418,212	198,116,219.72
23	Proizvodnja nemetalnih mineralnih proizvoda	443	511	545	4,454	5,082	5,469	279,099,052.93	281,102,702	324,357,558.04
24	Proizvodnja metala	93	121	128	1,110	1,280	794	90,553,454.17	93,040,815	79,981,380.12
25	Proizvodnja prerađenih metalnih proizvoda	581	736	770	2,494	3,112	3,065	105,628,083.82	116,637,375	160,666,951.86
26	Proizvodnja računara, elektronskih i optičkih proizvoda	15	25	28	48	71	80	1,733,787.38	1,820,758	3,681,731.95
27	Proizvodnja električne opreme	27	33	44	215	224	261	13,085,468.61	16,714,116	19,947,005.06
28	Proizvodnja mašina i p.k.t. opreme	28	33	38	131	174	274	8,815,334.17	17,741,140	10,932,204.35
29	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	2	N/A	6	47	53	111	1,533,577.98	1,644,936	4,713,085.63
30	Proizvodnja ostalih prevoznih sredstava	2	8	9	44	54	55	1,680,403.73	2,044,626	2,081,758.78
31	Proizvodnja nameštaja	393	514	549	2,608	3,833	4,915	70,687,899.95	94,977,517	190,907,254.90
32	Ostala proizvodnja p.k.t.	80	98	106	266	281	430	7,066,347.56	6,795,081	16,536,703.69
33	Popravka i ugradnja mašina i opreme	62	103	106	89	144	181	6,157,605.19	4,638,213	5,353,314.37
	Ukupno	4,533	5,637	5,984	28,179	34,691	39,558	1,281,904,332.20	1,389,120,291.43	2,003,697,898.65

Izvor: Agencija za statistiku Kosova, obrađeno od strane OIP/OI

U tabeli br. 7, što se tiče Sektora-C, podaci pokazuju da u 2021. godini imamo rast zaposlenosti za 14%, a u 2020. godini je beležen rast od 23.11% u odnosu na 2019. godinu.

Isto tako, Sektor-C je beležio rast i u prometu za 44%, kao i za 8.36% u 2020. godini, u odnosu na 2019. godinu. Pored povećanja zaposlenosti i prometa, u 2021. godini došlo je do povećanja broja preduzeća, za 6% u odnosu na 2020. godinu.

U okviru Sektora-C, potsektor „Prerada prehrambenih proizvoda“, po zaposlenosti, u 2021. godini, ima najveće učešće, sa 25% i rastom od 22.5% u odnosu na 2020. godinu. Takođe ovaj potsektor je beležio rast prometa za 47.6% i rast broja preduzeća za 7%.

Drugi potsektor sa učešćem u okviru Sektora-C je „Proizvodnja mineralnih nemetalnih proizvoda“ sa 13.8% i rastom zaposlenosti od 7.6%. Ovaj potsektor je i u 2021. godini beležio rast broja preduzeća za 6.6% i rast prometa za 15% u odnosu na prethodnu godinu.

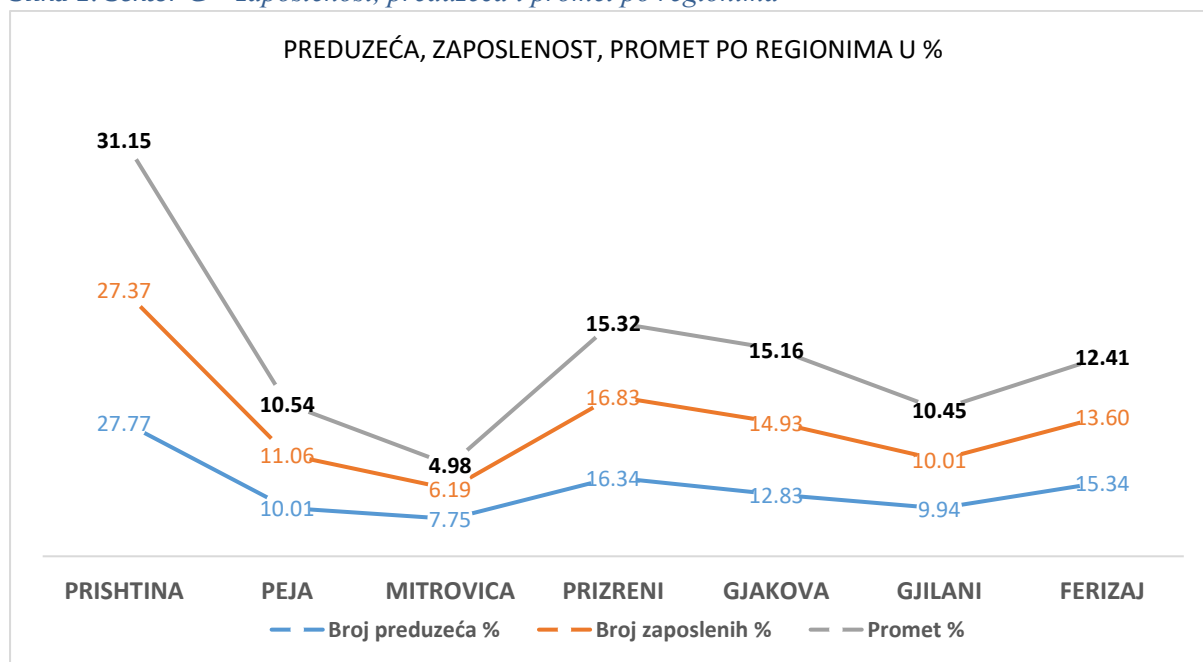
Potsektor „Proizvodnja nameštaja“ rangira se na trećem mestu sa učešćem od 12.45% u zaposlenosti u okviru Sektora-C i u 2021. godini i beleži rast zaposlenosti za 28%, ali je rast takođe beležio i u druga dva pokazatelja, promet preko 101% i broj preduzeća za 7% u odnosu na prethodnu godinu.

Četvrti potsektor po pokazatelju zaposlenosti, u okviru Sektora-C, je „Proizvodnja proizvoda od gume i plastike“, koji tokom 2021. godine učestvuje sa 9% u zaposlenosti i beležio je rast za 4%, u broju preduzeća za 1.2%, kao i u godišnjem prometu za 41%.

Peti potsektor po zaposlenosti, u okviru Sektora-C, je „Proizvodnja prerađenih metalnih proizvoda“, sa učešćem od 8%, iako je tokom 2021. godine beležio pad za 1.5%. Takođe, ovaj potsektor je beležio rast broja preduzeća za 4.62% i prometa za 38% u odnosu na prethodnu godinu.

Šesti podsektor je „Proizvodnja pića“, sa učešćem zaposlenosti od 5.6%, u 2021. godini, beleži rast zaposlenosti za 4%, kao i rast broja preduzeća za 31%, i prometa za 103% u odnosu na prethodnu godinu.

Slika 1. Sektor C – zaposlenost, preduzeća i promet po regionima

Izvor: Agencija za statistiku Kosova, obrađeno od strane OIP/OI

Iz podataka prikazanih na slici br.1 primećujemo da sa najvećim brojem preduzeća u Sektoru-C, vodi region Prištine sa 27.7%, sa najvećim brojem zaposlenih sa 27.37% kao i po prometu sa 31.15%.

Prema ovim pokazateljima, na drugom mestu je region Prizrena sa brojem preduzeća od 16.34%, sa brojem zaposlenih 16.83% i sa godišnjim prometom od 15.32%.

Region Uroševca sa prikazanim podacima se nalazi na trećem mestu, sa brojem preduzeća od 15.34%, sa zaposlenima 13.60% i sa godišnjim prometom od 13.49%, u poređenju sa ostalim regionima.

Region Đakovice zauzima četvrto mesto sa brojem preduzeća 12.83%, sa 14.93% zaposlenih, koji ovaj region rangira na četvrtom mestu po zaposlenosti, i sa godišnjim prometom od 15.16%.

Region Peći zauzima peto mesto sa brojem preduzeća 10.01%, zaposlenima 11.06% i sa godišnjim prometom od 10.54%.

Na šestom mestu je region Gnjilana sa 9.94% po broju preduzeća, zatim sa 10.01% zaposlenih, i sa godišnjim prometom od 10.45%.

Region Mitrovice zauzima sedmo mesto sa brojem preduzeća od 7.75%, sa 6.19% zaposlenih i sa prometom od 4.98%.

Iz analize ovih podataka možemo zaključiti da u nekoliko regiona imamo rast pokazatelja, npr. u zaposlenosti kao ishod postizanja trgovinskih sporazuma sa dimenzijama i u izvozu kao što je slučaj regiona Đakovice sa preduzećima u potsektorima tekstila, drva i nameštaja, ali imamo i slučajeve blagih padova u nekoliko pokazatelja i različitim regionima.

2. Izvoz i uvoz sa zemljama EU, CEFTA, EFTA i ostalim zemljama, za Sektor – C (prerađivačka industrija)

Pokazatelj broja izvoznih preduzeća prema potsektorima prerađivačke industrije pokazuje učešće preduzeća u izvozu. Prema OECD-u „manje od 10% preduzeća su izvoznici u sve zemlje“.⁴

Od ukupno 5,984 preduzeća u okviru Sektora - C, **1333 ili 22% su izvozna preduzeća.**

⁴ Exports by enterprise size class - OECD i Library / https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/entrepreneur_aag-2013-11-en.pdf?

Podaci u tabeli br. 8 odražavaju vrednost uvoza i izvoza sa zemljama CEFTA, EFTA, EU i sa ostalim zemljama, za potsektore Sektora – C, za period 2019-2021.

Sektor-C, u ukupnom izvozu učestvuje sa 82.9%

• Izvoz, Sektor - C

Ukupna vrednost izvoza za 2021. godinu u zemlje EU, CEFTA, EFTA i druge zemlje iznosila je 755.72 miliona evra, dok je sektor prerađivačke industrije u ukupnom izvozu učestvovao sa vrednošću od 626.34 miliona evra ili oko 84%, u okviru ukupnog izvoza.

Podaci u tabeli br. 8, pokazuju da je rast izvoza Sektora - C, za 2021. godinu veći za 57% u odnosu prethodne godine, budući da je rast izvoza u 2020. godini u odnosu na 2019. godinu iznosio 36.6%.

Izvoz tokom 2021. godine u Sektoru - C dominiran potsektorom „Proizvodnja nameštaja“ sa 22% i rastom od 317% u odnosu na prethodnu godinu. Proizvodi nameštaja su uglavnom izvezeni u SAD-u sa 77%, u Švajcarsku sa 8% itd.

Na drugom mestu, sa učešćem u izvozu, je potsektor „Proizvodnja metala“ sa učešćem od 21%, u okviru Sektora-C, dok u odnosu na 2020. godinu, ovaj potsektor je beležio rast za 17%. zemlje sa kojima je realizovan najveći izvoz u ovom potsektoru su: Italija sa 32, Albanija sa 18%, Severna Makedonija sa 15% itd.

Na trećem mestu je potsektor „Proizvodnja proizvoda od plastike i gume“ sa učešćem od 12%, u okviru Sektora-C, dok je ovaj potsektor beležio rast za 34% u odnosu na 2020. godinu. Proizvodi ovog potsektora su uglavnom izvezeni u Nemačku sa 21%, u Švajcarsku sa 14%, u Holandiju sa 12%, u Makedoniji i Albaniji sa po 7%, u Srbiji sa 6.7% itd.

Potsektor „Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda“ ima učešće u izvozu od 8.4% i sa značajnim rastom od 66% u odnosu na 2020. godinu. Izvoz ovih proizvoda je uglavnom realizovan u Kazahstanu sa 18%, Švajcarsku i Nemačku sa 15%, u Severnoj Makedoniji sa 9%, u Albaniji sa 7% itd.

U okviru potsektora, peti po redu, u izvozu, je potsektor „Prerada prehrambenih proizvoda“ sa 7%, koji je u 2021. godini beležio rast za 33% u odnosu na prethodnu godinu. Prehrambeni proizvodi su se izvozili u Albaniji 17%, u Srbiji 14%, Severnu Makedoniju 11%, Nemačku 10% itd.

Potsektor „Proizvodnja pića“ u okviru Sektora-C, učestvuje sa 6% i sa rastom izvoza od 24% u odnosu na prethodnu godinu. Proizvodi pića se najviše izvozili u Albaniji sa 46%, Severnu Makedoniju sa 17% itd.

- **Uvoz, Sektor - C**

Ukupan uvoz na Kosovu iz zemalja EU, CEFTA, EFTA i drugih zemalja, za 2021. godinu je 4.684 milijardi evra, dok je Sektor - C učestvovao sa vrednošću od 4.388 milijardi evra ili oko 92.63%.

Sektor - C, u ukupnom uvozu učestvuje sa 92.63%.

Uvozom tokom 2021. godine u Sektoru-C dominira potsektor „Prerada prehrambenih proizvoda“ sa 13.4%, iako u odnosu na 2020. godinu ovaj potsektor je imao značajan rast od 24.5%. Ovi proizvodi su uvezeni iz Srbije sa 10.5%, iz Italije sa 8.74%, iz Severne Makedonije sa 7.89%, iz Turske 7.75%, iz Poljske sa 6.25% itd.

Na drugom mestu je rangiran sektor „Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda“, sa učešćem od 10% u uvozu Sektora - C i sa rastom od 73.4% u odnosu na prethodnu godinu. Ovi proizvodi su najviše uvezeni iz Grčke za 30%, iz Saudijske Arabije za 14%, iz Italije za 12%, iz Severne Makedonije za 11% itd.

Potsektor „Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica“ zauzima treće mesto u uvozu, sa učešćem od 9% i beležio rast za 45% u odnosu na 2020. godinu. Proizvodi ovih motornih vozila su uglavnom uvezeni iz Nemačke za 72% itd.

Na četvrtom mestu je rangiran sektor „Proizvodnja metala“, sa učešćem u Sektoru - C sa 8,7% i rastom od 57% u odnosu na prethodnu godinu. Ovi proizvodi su uvezeni iz Albanije za 35%, iz Severne Makedonije za 10%, iz Ukrajine za 8%, iz Italije za 6.5% itd.

Potsektor „Proizvodnja hemijskih proizvoda“ u 2021. godini, u okviru Sektora - C, učestvuje sa 8.5% i beležio rast od 43% u odnosu na 2020. godinu. Ovi proizvodi su uvezeni iz Nemačke za 13.5%, iz Turske za 13% , iz Kine za 9%, iz Francuske za 6% itd.

Tabela 8. Vrednost izvoza i uvoza sa zemljama CEFTA, EFTA, EU i sa ostalim zemljama, 2019– 2021

Kod	Prerađivačka industrija, Sektor-C	Izvoz			Bilans		Uvoz			Bilans	
		2019	2020	2021	Razlika (2021>2020)	Razlika u % (2021>2020)	2019	2020	2021	Razlika (2021>2020)	Razlika u % (2021>2020)
10	Prerada prehrambenih proizvoda	28,424,151.36	33,402,372.88	44,439,203.38	11,036,830.50	33.04	459,196,871.23	466,609,046.82	580,982,202.06	114,373,155.24	24.51
11	Proizvodnja pića	28,665,800.23	29,666,793.39	36,884,711.45	7,217,918.06	24.33	82,588,664.30	77,586,544.73	116,576,207.92	38,989,663.19	50.25
12	Proizvodnja duvanskih proizvoda	-	-	32,000.00	-	-	68,512,606.49	63,009,976.51	87,226,753.91	24,216,777.40	38.43
13	Proizvodnja tekstila	7,875,908.03	17,948,552.17	22,623,419.15	4,674,866.98	26.05	56,796,552.95	66,662,771.63	100,387,677.75	33,724,906.12	50.59
14	Proizvodnja odeće	3,293,023.19	5,156,424.34	10,271,312.07	5,114,887.73	99.19	118,008,278.57	98,738,284.03	142,516,943.74	43,778,659.71	44.34
15	Proizvodnja kože i proizvoda od kože	3,080,819.54	2,335,812.77	3,321,006.18	985,193.41	42.18	49,380,964.63	38,212,879.80	50,096,010.97	11,883,131.17	31.10
16	Proizvodnja drveta i proizvoda od drveta i pluta, osim nameštaja; proizvodnja predmeta i materijala od slame i pletenih materijala	7,677,012.54	10,409,819.21	14,021,312.71	3,611,494.50	34.69	75,584,593.05	68,913,586.17	98,133,723.16	29,220,136.99	42.40
17	Proizvodnja papira i proizvoda od papira	2,039,439.64	2,893,870.02	3,979,310.25	1,085,440.23	37.51	61,938,776.04	58,771,929.99	76,575,084.54	17,803,154.55	30.29
18	Štampanje i reprodukcija snimljenih medija	-	-	-	-	-	192,046.50	140,039.96	46,396.38	(93,643.58)	(66.87)
19	Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda	2,655,565.82	1,428,173.61	3,527,500.88	2,099,327.27	146.99	395,650,224.84	246,979,760.45	428,218,367.37	181,238,606.92	73.38
20	Proizvodnja hemijskih proizvoda	8,160,771.92	19,634,905.19	21,841,644.32	2,206,739.13	11.24	237,989,157.53	257,101,389.35	367,679,412.89	110,578,023.54	43.01

21	Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih preparata	931,976.93	735,067.86	792,946.65	57,878.79	7.87	69,624,461.97	93,239,025.99	114,344,154.47	21,105,128.48	22.64
22	Proizvodnja gumenih i plastičnih proizvoda	51,494,994.46	58,284,613.04	78,539,277.51	20,254,664.47	34.75	155,217,193.08	151,630,341.62	205,173,799.06	53,543,457.44	35.31
23	Proizvodnja nemetalnih mineralnih proizvoda	7,592,128.25	9,613,701.30	18,715,704.11	9,102,002.81	94.68	167,647,853.52	171,245,487.79	225,268,230.22	54,022,742.43	31.55
24	Proizvodnja metala	75,872,939.29	112,420,890.58	131,693,061.35	19,272,170.77	17.14	264,476,551.92	241,185,291.40	378,882,849.22	137,697,557.82	57.09
25	Proizvodnja gotovih proizvoda od metala	23,451,261.04	31,730,428.78	52,724,138.82	20,993,710.04	66.16	112,031,510.36	124,107,528.74	150,806,844.07	26,699,315.33	21.51
26	Proizvodnja računara, elektronike i optičkih proizvoda	5,318,945.82	8,256,502.33	11,425,043.55	3,168,541.22	38.38	108,667,847.51	108,189,194.60	152,991,201.85	44,802,007.25	41.41
27	Proizvodnja električne opreme	4,180,545.40	3,768,112.38	5,580,052.30	1,811,939.92	48.09	148,011,315.93	151,215,298.70	189,308,975.86	38,093,677.16	25.19
28	Proizvodnja mašina i opreme p.k.t.	8,057,317.86	9,424,222.44	15,165,124.02	5,740,901.58	60.92	217,871,513.60	206,678,136.71	306,918,216.18	100,240,079.47	48.50
29	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	2,924,958.97	4,086,495.42	6,167,183.79	2,080,688.37	50.92	299,743,201.02	268,176,636.63	389,833,231.61	121,656,594.98	45.36
30	Proizvodnja ostalih transportnih sredstava	87,518.23	106,339.81	136,498.63	30,158.82	28.36	8,368,461.37	15,983,817.52	54,965,924.63	38,982,107.11	243.88
31	Proizvodnja nameštaja	15,316,687.30	33,561,425.11	139,977,652.84	106,416,227.73	317.08	49,691,848.08	38,988,969.43	61,399,762.64	22,410,793.21	57.48
32	Ostala proizvodnja p.k.t.	4,599,984.53	3,596,557.03	4,483,504.59	886,947.56	24.66	46,106,308.49	47,986,428.74	60,462,523.65	12,476,094.91	26.00
	Ukupno	291,701,750.35	398,461,079.66	626,341,608.55	227,880,528.89	57.19	3,253,296,802.98	3,061,352,367.31	4,338,794,494.15	1,277,442,126.84	30.29

Izvor: Agencija za statistiku Kosova, obrađeno od strane OIP/OI

2.1. Izvoz i uvoz sa zemljama EU, uključujući Ujedinjeno Kraljevstvo

Izvoz u zemlje EU, za 2021. godinu, ima vrednost od 214.7 miliona evra, što znači da je beležio rast za 48.97%, dok je vrednost uvoza 1.936 milijardu evra i predstavlja rast uvoza za oko 37% u odnosu na 2020. godinu.

Na osnovu tabele br. 9, u ukupnim trgovinskim razmenama za 2021, Kosovo – EU, Ujedinjeno Kraljevstvo, izvoz učestvuje sa 11%, dok uvoz sa 89%, i možemo reći da imamo trend rasta izvoza u odnosu na prethodnu godinu.

Tabela 9. Vrednost izvoza i uvoza sa zemljama EU, uključujući Ujedinjeno Kraljevstvo, za period 2019– 2021.

Kod	Prerađivačka industrija, Sektor-C	Izvoz			Bilans		Uvoz			Bilans	
		2019	2020	2021	Razlika (2021>2020)	Razlika u % (2021>2020)	2019	2020	2021	Razlika (2021>2020)	Razlika u % (2021>2020)
10	Prerada prehrambenih proizvoda	10,200,710.55	13,178,958.60	17,179,830.50	4,000,871.90	30.36	270,298,066.20	261,901,243.38	308,563,207.74	46,661,964.36	17.82
11	Proizvodnja pića	5,473,128.63	6,456,618.94	8,788,137.63	2,331,518.69	36.11	55,107,797.10	40,596,444.54	47,128,736.73	6,532,292.19	16.09
12	Proizvodnja duvanskih proizvoda	-	-	-	-	-	49,255,240.41	46,168,805.65	61,876,079.98	15,707,274.33	34.02
13	Proizvodnja tekstila	3,788,717.63	3,840,869.08	6,621,300.33	2,780,431.25	72.39	7,929,205.65	7,127,854.00	8,322,175.58	1,194,321.58	16.76
14	Proizvodnja odeće	2,042,388.01	1,890,517.46	2,270,618.94	380,101.48	20.11	7,432,895.22	5,676,436.48	7,355,443.44	1,679,006.96	29.58
15	Proizvodnja kože i proizvoda od kože	2,570,831.25	1,442,825.65	2,284,910.39	842,084.74	58.36	4,252,600.02	3,238,301.52	4,513,662.97	1,275,361.45	39.38

16	Proizvodnja drveta i proizvoda od drveta i pluta, osim nameštaja; proizvodnja predmeta i materijala od slame i pletenih materijala	3,112,584.10	4,743,204.51	5,602,674.06	859,469.55	18.12	38,620,394.41	30,195,842.71	41,126,446.57	10,930,603.86	36.20
17	Proizvodnja papira i proizvoda od papira	192,086.18	590,510.97	983,641.10	393,130.13	66.57	34,051,389.79	27,748,346.19	31,268,884.43	3,520,538.24	12.69
18	Štampanje i reprodukcija snimljenih medija	-	-	-	-	-	47,165.52	21,713.70	15,709.20	(6,004.50)	(27.65)
19	Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda	535.05	45,994.86	53,090.28	7,095.42	15.43	205,572,380.02	135,657,078.52	204,390,317.26	68,733,238.74	50.67
20	Proizvodnja hemijskih proizvoda	3,137,342.94	10,259,254.03	11,095,702.02	836,447.99	8.15	139,793,906.33	140,242,511.42	197,631,933.27	57,389,421.85	40.92
21	Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih preparata	17,520.00	-	188,217.30	-	-	47,944,225.47	57,724,657.19	72,364,412.75	14,639,755.56	25.36
22	Proizvodnja gumenih i plastičnih proizvoda	25,466,885.43	28,403,227.43	43,512,318.02	15,109,090.59	53.19	81,664,634.12	73,875,700.18	102,356,952.76	28,481,252.58	38.55
23	Proizvodnja nemetalnih mineralnih proizvoda	1,834,013.95	2,290,815.98	5,087,419.34	2,796,603.36	122.08	60,825,685.50	51,408,920.13	75,867,923.83	24,459,003.70	47.58
24	Proizvodnja metala	20,690,712.12	36,720,531.68	60,598,720.23	23,878,188.55	65.03	59,298,364.72	46,357,191.42	69,573,854.37	23,216,662.95	50.08
25	Proizvodnja gotovih proizvoda od metala	9,464,910.03	15,629,796.69	22,124,098.14	6,494,301.45	41.55	52,897,096.94	51,310,860.99	60,002,250.16	8,691,389.17	16.94
26	Proizvodnja računara, elektronike i optičkih proizvoda	2,287,040.96	3,291,252.08	5,301,162.67	2,009,910.59	61.07	28,988,870.78	25,053,553.88	30,385,260.62	5,331,706.74	21.28
27	Proizvodnja električne opreme	869,658.06	888,130.18	1,445,195.53	557,065.35	62.72	53,098,346.80	48,787,559.90	61,554,973.30	12,767,413.40	26.17

28	Proizvodnja mašina i opreme p.k.t.	2,944,540.30	3,833,599.99	6,308,983.77	2,475,383.78	64.57	112,081,734.77	99,365,153.16	166,765,317.33	67,400,164.17	67.83
29	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	1,329,593.58	1,219,522.33	3,152,393.75	1,932,871.42	158.49	275,939,984.88	234,483,389.92	355,053,751.17	120,570,361.25	51.42
30	Proizvodnja ostalih transportnih sredstava	9,133.96	5,660.66	69,751.44	64,090.78	1132.21	2,003,524.33	2,078,898.90	4,398,768.87	2,319,869.97	111.59
31	Proizvodnja nameštaja	5,518,831.18	6,863,507.74	9,132,559.59	2,269,051.85	33.06	11,603,778.03	7,456,528.64	10,879,403.78	3,422,875.14	45.90
32	Ostala proizvodnja p.k.t.	3,519,163.57	2,579,009.15	2,970,800.84	391,791.69	15.19	14,667,964.57	15,902,511.31	15,139,025.31	(763,486.00)	(4.80)
	Ukupno	104,470,327.48	144,173,808.01	214,771,525.87	70,597,717.86	48.97	1,613,375,251.58	1,412,379,503.73	1,936,534,491.42	524,154,987.69	37.11

Izvor: Agencija za statistiku Kosova, obrađeno od strane OIP/OI

- Izvoz u zemljama EU, uključujući Ujedinjeno Kraljevstvo**

Na prvom mestu, sa učešćem u izvozu sa zemljama EU-a, svrstava se potsektor „Proizvodnja metala“ sa 28%, dok je beležio visok rast izvoza od 65% u odnosu na 2020. godinu. Zemlja u kojima su najviše izvezeni proizvodi od metala je Italija sa 70%.

Potsektor „Proizvodnja proizvoda od gume i plastike“ učestvuje sa 20% u ukupnom izvozu u zemlje EU, dok u odnosu na prethodnu godinu beležio je rast za 53%. Ovaj izvoz je uglavnom realizovan u Nemačku sa 38%, Holandiji sa 22%, Italiji sa 9% itd.

U 2021. godini potsektor „Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda“ učestvuje sa 10%, i beležio je rast za 41.6% u odnosu na prethodnu godinu. Izvoz gotovih metalnih proizvoda, odredište tržišta imaju u Nemačku sa 36%, u Holandiji sa 17%, u francuskoj sa 13% itd.

Rast izvoza u zemljama EU-a, u 2021. godini u odnosu na 2020. godinu beležio je potsektor „Prerada prehrambenih proizvoda“ za 30%. U ukupnom izvozu Sektora-C sa zemljama EU, ovaj potsektor učestvuje sa 8%. Proizvodi ovog potsektora izvezeni su u Nemačku sa 27%, u Italiji sa 18%, u Holandiji sa 11% itd.

- **Uvoz iz zemalja EU, uključujući Ujedinjeno Kraljevstvo**

Iz podataka prikazanih u tabeli br. 9 primećuje se da su od 23 potsektora, samo 21 njih, beležili rast uvoza iz zemalja EU tokom 2021. godine, dok su pad beležili 2 potsektora Sektora C.

Potsektor „Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica“ u 2021. godini u uvozu sa zemljama EU, u okviru Sektora C, učestvuje sa 18% i beležio rast od 51%, proizvodi motornih vozila su uvezeni uglavnom iz Nemačke sa 79% itd.

Potsektor „Prerada prehrambenih proizvoda“ učestvuje u uvozu sa 16% u okviru Sektora – C, ali je 2021. godine beležen rast uvoza za 18% u odnosu na 2020. godine. Prehrambeni proizvodi su uvezeni iz Italije za 16%, iz Hrvatske sa 10%, iz Poljske za 12%, iz Slovenije za 9%, itd.

Potsektor „Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda“ u okviru Sektora - C sa učešćem u uvozu sa zemljama EU iznosi 10%, što je za 51% više nego u 2021. godini u odnosu na prethodnu godinu. Uvoz je uglavnom realizovan iz Grčke za 62% i iz Italije za 25%. 0

Potsektor „Proizvodnja hemijskih proizvoda“ učestvuje sa 10% u ukupnom uvozu sa zemljama EU-a u okviru Sektora C. U 2021. godini beležen je rast uvoza od 41% u odnosu na prethodnu godinu. Hemijski proizvodi se uvoze iz Nemačke sa 25%, iz Francuske sa 12%, iz Italije 10.59%, iz Poljske 9.2%, itd.

Potsektor „Proizvodnja mašina i opreme p.k.t“ učestvuje u uvozu iz zemalja EU sa 8.6%, uz rast uvoza u 2021. godini od 68% u odnosu na prethodnu godinu. Najveći uvoz ostvaren je iz Nemačke sa 43.6%, iz Italije sa 21%, iz Španije sa 12.7%, itd.

Učešće u uvozu potsektora „Proizvodnja proizvoda od gume i plastike“ iznosi 5.2%, sa rastom od 38.6% u odnosu na 2020. godinu. Proizvodi ovog potsektora su uvezeni iz Nemačke sa 46%, iz Italije 10%, iz Bugarske sa 9%, itd.

2.2. Izvoz i uvoz sa zemljama CEFTA

U tabeli br. 10 prikazane su vrednosti uvoza i izvoza sa zemljama CEFTA za potsektore (10 do 33) u okviru Sektora - C.

Generalno, izvoz sa zemljama CEFTA-a, u okviru Sektora C, u 2021. godini je beležio rast za 19%, dok je uvoz beležio rast za 45.4%.

Tabela 10. Vrednost izvoza i uvoza sa zemljama CEFTA, za sektore industrije, 2019 – 2021

Kod	Prerađivačka industrija, Sektor -C	Izvoz			Bilans		Uvoz			Bilans	
		2019	2020	2021	Razlika (2021 >2020)	Razlika u % (2021>2020)	2019	2020	2021	Razlika (2021>2020)	Razlika u % (2021>2020)
10	Prerada prehrambenih proizvoda	14,357,962.18	15,822,484.52	22,767,316.22	6,944,831.70	43.89	63,581,293.51	93,560,843.04	135,004,596.35	41,443,753.31	44.30
11	Proizvodnja pića	21,341,142.71	20,740,122.01	25,583,798.36	4,843,676.35	23.35	22,472,368.09	32,540,492.94	60,383,339.42	27,842,846.48	85.56
12	Proizvodnja duvanskih proizvoda	-	-	32,000.00			1,645,261.50	2,277,951.00	2,304,417.39	26,466.39	1.16
13	Proizvodnja tekstila	3,040,604.31	5,228,563.64	6,765,045.39	1,536,481.75	29.39	1,108,200.27	2,822,984.26	3,539,437.39	716,453.13	25.38
14	Proizvodnja odeće	517,408.79	488,449.48	701,680.57	213,231.09	43.65	511,477.99	1,132,013.28	1,860,176.61	728,163.33	64.31
15	Proizvodnja kože i proizvoda od kože	500,696.70	877,298.80	991,476.72	114,177.92	13.01	719,700.93	1,222,866.53	1,485,880.59	263,014.06	21.51
16	Proizvodnja drveta i proizvoda od drveta i pluta, osim nameštaja; proizvodnja predmeta i materijala od slame i pletenih materijala	1,879,859.73	1,744,933.42	3,217,748.30	1,472,814.88	84.41	15,500,859.88	19,325,981.97	26,047,554.60	6,721,572.63	34.78
17	Proizvodnja papira i proizvoda od papira	1,790,001.45	2,188,547.87	2,855,782.09	667,234.22	30.49	13,921,943.96	17,775,005.88	24,872,627.95	7,097,622.07	39.93
18	Štampanje i reprodukcija snimljenih medija	-	-	-			-	-	-	-	
19	Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda	2,655,010.77	1,382,178.75	3,474,410.60	2,092,231.85	151.37	70,576,780.70	33,593,347.96	80,178,589.36	46,585,241.40	138.67

20	Proizvodnja hemijskih proizvoda	4,795,288.74	6,602,405.92	8,373,783.40	1,771,377.48	26.83	17,719,070.31	33,877,240.24	43,869,214.50	9,991,974.26	29.49
21	Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih preparata	579,108.09	86,049.36	362,227.18	276,177.82	320.95	5,823,574.61	10,450,113.77	11,783,801.83	1,333,688.06	12.76
22	Proizvodnja gumenih i plastičnih proizvoda	14,537,627.77	15,555,357.82	19,420,942.46	3,865,584.64	24.85	21463573.9	26,491,523.57	38,593,792.36	12,102,268.79	45.68
23	Proizvodnja nemetalnih mineralnih proizvoda	3,597,513.73	4,921,744.61	8,758,261.02	3,836,516.41	77.95	56,526,379.01	72,491,495.96	80,660,753.42	8,169,257.46	11.27
24	Proizvodnja metala	21,059,759.26	66,234,411.33	63,720,210.12	-2,514,201.21	-3.80	134,771,893.14	136,655,869.68	201,607,539.75	64,951,670.07	47.53
25	Proizvodnja gotovih proizvoda od metala	7,218,038.23	9,224,505.71	11,356,341.40	2,131,835.69	23.11	8,159,565.03	18,128,793.07	23,641,801.82	9,969,228.04	30.41
26	Proizvodnja računara, elektronike i optičkih proizvoda	1,932,229.50	3,201,790.63	3,955,946.95	754,156.32	23.55	49,994.83	230,590.18	523,521.50	292,931.32	127.04
27	Proizvodnja električne opreme	2,108,626.08	1,498,768.21	2,185,450.47	686,682.26	45.82	12,778,039.02	19,164,292.92	24,509,876.26	6,386,253.90	27.89
28	Proizvodnja mašina i opreme p.k.t.	3,495,179.99	3,957,021.33	5,412,952.68	1,455,931.35	36.79	3,163,047.99	8,038,065.30	11,286,908.01	4,875,017.31	40.42
29	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	810,090.04	1,538,426.36	1,242,990.34	(295,436.02)	(19.20)	344,331.00	634,105.24	398,200.90	(289,774.24)	(37.20)
30	Proizvodnja ostalih transportnih sredstava	43,530.78	47,315.01	51,976.97	4,661.96	9.85	8,487.17	165,502.77	223,385.13	157,015.60	34.97
31	Proizvodnja nameštaja	3,282,665.87	4,387,380.58	6,086,720.15	1,699,339.57	38.73	6,715,247.71	7,349,145.23	11,146,903.75	3,797,758.52	51.68
32	Ostala proizvodnja p.k.t.	775,137.63	786,967.29	1,010,302.56	223,335.27	28.38	133,691.20	1,065,362.68	818,945.86	(246,416.82)	(23.13)
Ukupno		110,317,482.35	166,514,722.65	198,327,363.95	31,812,641.30	19.11	457,694,781.75	538,993,587.47	784,741,264.75	245,747,677.28	45.59

Izvor: Agencija za statistiku Kosova, obrađeno od strane OIP/OI

- **Izvoz u zemlje CEFTA**

Izvozom u zemlje CEFTA, u Sektoru - C, tokom 2021. godine dominira potsektor „Proizvodnja metala“ sa učešćem od 32%. U 2021. godini ovaj potsektor je beležio rast izvoza za 4% u odnosu na 2020. godinu. Zemlje gde su se najviše izvezeni metalni proizvodi su: Albanija sa 38%, Severna Makedonija sa 30%, Srbija sa 24%, itd.

Potsektor „Proizvodnja pića“ učestvuje u izvozu u ove zemlje sa 12.9%. Ovaj potsektor je beležio rast izvoza za 23% u odnosu na 2020. godinu. Proizvodi pića se uglavnom izvoze u Albaniji sa 66%, u Severnu Makedoniju sa 24%, itd.

Učešće u izvozu Sektora - C sa zemljama CEFTA, takođe je beležio i potsektor „Prerada prehrambenih proizvoda“ od 11%. U 2021. godini ovaj potsektor je beležio rast od 43.8% u odnosu na prethodnu godinu.

Proizvodi ovog potsektora su izvezeni u Albaniji 33%, u Srbiji 27%, u Severnoj Makedoniji 23%, itd.

Potsektor „Proizvodnja proizvoda od gume i plastike“, u okviru Sektora - C, učestvuje u izvozu sa 10%. Ovaj potsektor je beležio rast izvoza za 24.85% u odnosu na prethodnu godinu.

Zemlje u kojima se najviše izvoze proizvodi od gume i plastike su Albanija sa 29%, Severna Makedonija sa 29.6%, i Srbija sa 27%.

Rast izvoza od 13% beležio je potsektor „Proizvodnja kože i proizvoda od kože“, ali sa malim učešćem u Sektoru - C sa samo 0.53%. Zemlje gde su uvezeni proizvodi od kože su Albanija sa 76.06%, Crna Gora sa 5.54 itd.

- **Uvoz iz zemalja CEFTA**

Uvoz Kosova sa zemljama CEFTA, 2021. godine, karakteriše značajan rast proizvoda iz Sektora - C, (prerađivačka industrija), u najvećem broju potsektora.

U okviru potsektora Sektora C, najveće učešće u uvozu sa zemljama CEFTA ima potsektor „Proizvodnja metala“ sa 25.7%. U 2021. godini ovaj potsektor je beležio rast uvoza za 47.5% u odnosu na 2020. godinu. Metalni proizvodi su uglavnom uvezeni iz Albanije za 66%, iz Severne Makedonije za 19%, itd.

Potsektor „Prerada prehrambenih proizvoda“ u uvozu sa zemljama CEFTA učestvuje sa 17%. Ali u 2021. godini je beležio rast uvoza za 44.3% u odnosu na prethodnu godinu. Prehrambeni proizvodi uvezeni su iz Srbije sa 45%, iz Severne Makedonije sa 34%, itd.

Na trećem mestu je rangiran potsektor „Proizvodnja nemetalnih mineralnih proizvoda“ sa učešćem u uvozu od 10%. U 2021. godini ovaj potsektor je beležio rast uvoza za 11% u odnosu na 2019. godinu. Proizvodi za ovaj podsektor uvezeni su iz Albanije za 41%, iz Severne Makedonije 40%, itd.

Najveći rast uvoza sa zemljama CEFTA, u okviru Sektora C, tokom 2021. godine, beležio je sektor „Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda“ od preko 100% u odnosu na 2020. godine. Proizvodi koksa su uvezeni iz Severne Makedonije sa 60%, iz Albanije sa 18%, iz Srbije sa 22%, itd.

2.3 Izvoz i uvoz sa zemljama EFTA

Izvor Kosova u zemlje članice EFTA, za 2021. godinu, dostigao je vrednost od 50 miliona evra, i beležio rast od 29%, dok je uvoz dostigao vrednost od 34.6 miliona evra, i beležio rast od 39%, u odnosu na 2020. godinu.

Tabela 11. Vrednost izvoza i uvoza sa zemljama EFTA, za sektore industrije, 2019 - 2021

Kod	Prerađivačka industrija, Sektor -C	Izvoz		2021	Bilans		Uvoz			Bilans	
		2019	2020		Razlika (2021>2020)	Razlika u % (2021>2020)	2019	2020	2021	Razlika (2021 >2020)	Razlika u % (2021>2020)
10	Prerada prehrambenih proizvoda	769,721.14	940,383.22	896,030.46	(44,352.76)	(4.72)	1,174,757.97	1,269,685.90	1,440,169.39	170,483.49	13.43
11	Proizvodnja pića	936,411.26	1,165,846.05	1,285,285.42	119,439.37	10.24	520,749.71	334,431.68	469,526.79	135,095.11	40.40
12	Proizvodnja duvanskih proizvoda	-	-	-			9,304,367.00	4,924,526.54	7,225,952.56	2,301,426.02	46.73
13	Proizvodnja tekstila	81,883.57	474,158.46	359,836.12	(114,322.34)	(24.11)	119,480.66	110,129.59	108,644.07	(1,485.52)	(1.35)
14	Proizvodnja odeće	121,479.90	351,781.10	340,398.27	(11,382.83)	(3.24)	1,000,551.16	1,114,344.29	1,353,448.97	239,104.68	21.46
15	Proizvodnja kože i proizvoda od kože	7,137.07	4,551.06	4,782.75	231.69	5.09	31,469.11	58,184.98	33,822.05	(24,362.93)	(41.87)
16	Proizvodnja drveta i proizvoda od drveta i pluta, osim nameštaja; proizvodnja predmeta i materijala od slame i pletenih materijala	2,601,368.57	3,869,950.84	4,730,568.65	860,617.81	22.24	1,722,671.09	1,417,783.31	1,675,787.13	258,003.82	18.20
17	Proizvodnja papira i proizvoda od papira	38,656.39	89,680.54	98,626.44	8,945.90	9.98	408,142.57	420,023.52	387,783.89	(32,239.63)	(7.68)
18	Štampanje i reprodukcija snimljenih medija	-	-	-				-	-		
19	Proizvodnja koksa i rafinisanih naftnih proizvoda	20.00		-			520,882.13	353,981.98	388,517.99	34,536.01	9.76
20	Proizvodnja hemijskih proizvoda	164,444.14	293,053.61	2,125,023.41	1,831,969.80	625.13	798,371.46	912,702.40	2,008,042.19	1,095,339.79	120.01

21	Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih preparata	-	540,300.00				2,171,639.95	1,981,112.15	1,784,475.36	(196,636.79)	(9.93)
22	Proizvodnja gumenih i plastičnih proizvoda	7,498,335.98	10,592,959.00	10,884,862.08	291,903.08	2.76	1,329,700.29	950,653.8	1,962,641.09	1,011,987.29	106.45
23	Proizvodnja nemetalnih mineralnih proizvoda	1,584,746.34	2,136,675.17	3,578,711.16	1,442,035.99	67.49	1,255,337.25	881,333.64	1,095,502.76	214,169.12	24.30
24	Proizvodnja metala	1,434,712.54	1,320,338.20	1,822,666.42	502,328.22	38.05	766,561.06	822,106.27	1,360,596.91	538,490.64	65.50
25	Proizvodnja gotovih proizvoda od metala	4,971,062.92	5,705,004.31	8,639,380.62	2,934,376.31	51.44	1,777,431.56	906,513.45	1,369,090.92	462,577.47	51.03
26	Proizvodnja računara, elektronike i optičkih proizvoda	603,544.66	439,115.44	717,524.39	278,408.95	63.40	1,718,210.78	2,421,932.54	4,363,064.53	1,941,131.99	80.15
27	Proizvodnja električne opreme	1,128,991.17	1,318,182.27	1,756,016.24	437,833.97	33.21	1,061,129.13	1,017,043.46	1,101,156.70	84,113.24	8.27
28	Proizvodnja mašina i opreme p.k.t.	378,588.70	218,351.44	259,835.02	41,483.58	19.00	3,250,076.84	2,614,280.30	2,774,468.14	160,187.84	6.13
29	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	276,287.72	471,186.08	390,298.40	(80,887.68)	(17.17)	238,394.11	250,053.79	380,193.87	130,140.08	52.04
30	Proizvodnja ostalih transportnih sredstava	31,353.49	53,274.14	14,520.22	(38,753.92)	(72.74)	248,216.59	406,871.36	309,589.87	(97,281.49)	(23.91)
31	Proizvodnja nameštaja	6,337,998.92	8,596,968.62	11,748,506.87	3,151,538.25	36.66	1,033,619.27	836,766.14	999,467.30	162,701.16	19.44
32	Ostala proizvodnja p.k.t.	207,443.92	158,198.95	381,545.22	223,346.27	141.18	1,160,181.67	828,910.48	2,021,349.01	1,192,438.53	143.86
	Ukupno	29,174,188.40	38,739,958.50	50,034,418.16	11,294,459.66	29.15	31,611,941.36	24,833,371.57	34,613,291.49	9,779,919.92	39.38

Izvor: Agencija za statistiku Kosova, obrađeno od strane OIP/OI

- **Izvoz u zemlje EFTA**

Potsektor „Proizvodnja nameštaja“ u 2021. godini, u okviru sektora C, učestvuje u izvozu u zemlje EFTA sa 23.4%. Dok, u okviru ovog potsektora izvoz je beležio rast od 36% u odnosu na 2020. godinu. Izvoz ovih proizvoda je najviše realizovan u Švajcarsku sa 99%.

Na drugom mestu sa izvozom u zemljama EFTA, svrstan je potsektor „Proizvodnja gumenih i plastičnih proizvoda“ sa učešćem od 21.7%, u okviru Sektora C. u 2021. godini ovaj potsektor beležio rast od 3% u odnosu na 2020.godinu. Proizvodi ovog podsektora su izvezeni u Švajcarsku sa 99.6%.

Potsektor „Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda“, sa zemljama EFTA, ima učešće od 17%. Ovaj potsektor je u 2021. godini beležio rast izvoza za 51.4%, u odnosu na prethodnu godinu. Proizvodi ovog potsektora su beležili veći izvoz u Švajcarsku sa 91.8%.

U okviru Sektora – C potsektor „Proizvodnja drveta i proizvoda od drveta i pluta, osim nameštaja, proizvodnja predmeta i materijala od slame i pletenih materijala“, rangiran je na četvrtom mestu uz učešće u izvozu u ovim zemljama za 9%. U 2021. godini izvoz je beležio rast za 22% u odnosu na prethodnu godinu, a proizvodi od drveta su izvezeni u Švajcarsku sa 99.8%.

- **Uvoz iz zemalja EFTA**

Uvozom iz zemalja EFTA dominira učešće potsektora „Proizvodnja duvanskih proizvoda“, sa 20.8%. U 2021. godini, ovaj potsektor je beležio rast za 47%, u odnosu na 2020. godinu. Duvanski proizvodi se uvoze iz Švajcarske sa 100%.

Potsektor „Proizvodnja računara, elektronike i optičkih proizvoda“ učestvuje sa 12.6% u uvozu iz zemalja EFTA. Dok je u 2021. godini beležio rast za 80% u odnosu na prethodnu godinu. Ovi proizvodi su uvezeni iz Švajcarske sa 55.1%, i iz Norveške sa 44.9%.

Potsektor „Proizvodnja mašina i uređaja p.k.t.“, učestvuje u uvozu sa 8%, dok je u okviru ovog potsektora, u 2021. godini, beležio rast za 6%, u odnosu na prethodnu godinu. Ovi proizvodi su uvezeni iz Švajcarske 98.7%.

Od 23 potsektora, njih 5 je beležilo pad uvoza sa zemljama EFTA. U 2021. godini najveći pad je beležio potsektor „Proizvodnja kože i proizvoda od kože“ za 42% i „Proizvodnja ostalih prevoznih sredstava“ za 24% u odnosu na prethodnu godinu.

2.4. Izvoz i uvoz sa ostalim zemljama

Izvoz u ostale zemlje za 2021. godinu beležio je iznos od 163 miliona evra, i u odnosu na 2019. godinu beležio je rast od preko 100% (232%).

Uvoz iz ostalih zemalja za 2021. godinu, beležio je iznos od 1.528 milijardu evra, i u odnosu na 2020. godinu beležio je rast za 45.8%. Trgovinska razmena Kosova sa ostalim zemljama je 90% vrednosti uvoza i 10% izvoza.

Tabela 12. Vrednost izvoza i uvoza sa ostalim zemljama za period 2019 - 2021

Kod	Prerađivačka industrija, Sektor - C	Izvoz			Bilans		Uvoz			Bilans	
		2019	2020	2021	Razlika (2020 > 2019)	Razlika u % (2020 > 2019)	2019	2020	2021	Razlika (2020 > 2019)	Razlika u % (2020 > 2019)
10	Prerada prehrambenih proizvoda	3,095,757.49	3,460,546.54	3,596,026.20	135,479.66	3.91	124,142,753.55	109,877,274.50	135,974,228.58	26,096,954.08	23.75
11	Proizvodnja pića	915,117.63	1,304,206.39	1,227,490.04	(76,716.35)	(5.88)	4,487,749.40	4,115,175.57	8,594,604.98	4,479,429.41	108.85
12	Proizvodnja duvanskih proizvoda	-	-	-			8,307,737.58	9,638,693.32	15,820,303.98	6,181,610.66	64.13
13	Proizvodnja tekstila	964,702.52	8,404,960.99	8,877,237.31	472,276.32	5.62	47,639,666.37	56,601,803.78	88,417,420.71	31,815,616.93	56.21
14	Proizvodnja odeće	611,746.49	2,425,676.30	6,958,614.29	4,532,937.99	186.87	109,063,354.20	90,815,489.98	131,947,874.72	41,132,384.74	45.29
15	Proizvodnja kože i proizvoda od kože	2,154.52	11,137.26	39,836.32	28,699.06	257.69	44,377,194.57	33,693,526.77	44,062,645.36	10,369,118.59	30.77
16	Proizvodnja drveta i proizvoda od drveta i pluta, osim nameštaja; proizvodnja predmeta i materijala od slame i pletenih materijala	83,200.14	51,730.44	470,321.70	418,591.26	809.18	19,740,667.67	17,973,978.18	29,283,934.86	11,309,956.68	62.92
17	Proizvodnja papira i proizvoda od papira	18,695.62	25,130.64	41,260.62	16,129.98	64.18	13,557,299.72	12,828,554.40	20,045,788.27	7,217,233.87	56.26
18	Štampanje i reprodukcija snimljenih medija	-	-	-			144,880.98	118,326.26	30,687.18	(87,639.08)	(74.07)
19	Proizvodnja koksa i rafinisanih naftnih proizvoda	-	-				118,980,181.99	77,375,351.99	143,260,942.76	65,885,590.77	85.15
20	Proizvodnja hemijskih proizvoda	63,696.10	2,480,191.63	247,135.49	(2,233,056.14)	(90.04)	79,677,809.43	82,068,935.29	124,170,222.93	42,101,287.64	51.30

21	Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih preparata	335,348.84	108,718.50	242,502.17	133,783.67	123.06	13,685,021.94	23,083,142.88	28,411,464.53	5,328,321.65	23.08
22	Proizvodnja gumenih i plastičnih proizvoda	3,992,145.28	3,733,068.79	4,721,154.95	988,086.16	26.47	50,759,284.77	50,312,464.07	62,260,412.85	11,947,948.78	23.75
23	Proizvodnja nemetalnih mineralnih proizvoda	575,854.23	264,465.54	1,291,312.59	1,026,847.05	388.27	49,040,451.76	46,463,738.06	67,644,050.21	21,180,312.15	45.58
24	Proizvodnja metala	32,687,755.37	8,145,609.37	5,551,464.58	(2,594,144.79)	(31.85)	69,639,733.00	57,350,124.03	106,340,858.19	48,990,734.16	85.42
25	Proizvodnja gotovih proizvoda od metala	1,797,249.86	1,171,122.07	10,604,318.66	9,433,196.59	805.48	49,197,416.83	53,761,361.23	65,793,701.17	12,032,339.94	22.38
26	Proizvodnja računara, elektronike i optičkih proizvoda	496,130.70	1,324,344.18	1,450,409.54	126,065.36	9.52	77,910,771.12	80,483,118.00	117,719,355.20	37,236,237.20	46.27
27	Proizvodnja električne opreme	73,270.09	63,031.72	193,390.06	130,358.34	206.81	81,073,800.98	82,246,402.42	102,142,969.60	19,896,567.18	24.19
28	Proizvodnja mašina i opreme p.k.t.	1,239,008.87	1,415,249.68	3,183,352.55	1,768,102.87	124.93	99,376,654.00	96,660,637.95	126,091,522.70	29,430,884.75	30.45
29	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	508,987.63	857,360.65	1,381,501.30	524,140.65	61.13	23,220,491.03	32,809,087.68	34,001,085.67	1,191,997.99	3.63
30	Proizvodnja ostalih transportnih sredstava	3,500.00	90.00	250.00	160.00	177.78	6,108,233.28	13,332,544.49	50,034,180.76	36,701,636.27	275.28
31	Proizvodnja nameštaja	177,191.33	13,713,568.17	113,009,866.23	99,296,298.06	724.07	30,339,203.07	23,346,529.42	38,373,987.81	15,027,458.39	64.37
32	Ostala proizvodnja p.k.t.	98,239.41	72,381.64	120,855.97	48,474.33	66.97	30,144,471.05	30,189,644.27	42,483,203.47	12,293,559.20	40.72
	Ukupno	47,739,752.12	49,032,590.50	163,208,300.57	114,175,710.07	232.86	1,150,614,828.29	1,085,145,904.54	1,582,905,446.49	497,759,541.95	45.87

Izvor: Agencija za statistiku Kosova, obrađeno od strane OIP/OI

- **Izvoz u ostale zemlje**

Na osnovu podataka prikazanih u tabeli br. 12, primećuje se da su izvozu u ostale zemlje na čelu potsektori „Proizvodnja nameštaja“ i „Proizvodnja tekstila“, kao rezultat trgovinskih sporazuma između domaćih kompanija i SAD-a.

Potsektor „Proizvodnja nameštaja“ je na prvom mestu sa učešćem u izvozu u druge zemlje sa 69%, uz rast izvoza od preko 100% u 2021. godini u odnosu na prethodnu godinu, rast od oko 100 miliona evra. Proizvodi nameštaja se izvoze u SAD sa 95%.

Potsektor „Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda“ sa ostalim zemljama, u okviru Sektora – C, učestvuje u izvozu u sa 6.5%, dok je u 2021. godini beležio značajan rast od preko 100% u odnosu na prethodnu godinu. Proizvodi proizvedeni u ovom potsektoru uglavnom su izvezeni u Kazahstanu sa 90%.

Potsektor „Proizvodnja tekstila“ zauzima treće mesto sa učešćem u izvozu u ove zemlje sa 5.5%. U 2021. godini je beležio rast od preko 5.6% u odnosu na prethodnu godinu. Tekstilni proizvodi su se uglavnom izvozili u SAD-u za 88.7%.

- **Uvoz iz ostalih zemalja**

U okviru Sektora-C, potsektor „Proizvodnja koksa i rafinisanih naftnih proizvoda“, uvoz učestvuje sa 9%, dok je u 2021. godini ovaj potsektor beležio rast za 85%, u odnosu na 2019. godinu. Ovi proizvodi su uvezeni iz Saudijske Arabije za 43%, iz Izraela sa 15%, iz Turske sa 14%, itd.

Potsektor „Prerada prehrambenih proizvoda“ je rangiran drugi u uvozu sa učešćem od 8.5% u okviru Sektora-C, u 2021. godini. Ovaj potsektor je beležio rast uvoza za 23.8%, u odnosu na 2020. godinu. Proizvodi su uvezeni iz Turske sa 33%, iz Brazila sa 31%, itd.

Podsektor „Proizvodnja odeće“, učestvuje u uvozu sa 8.3% i rastom od 45% u 2021. godini u odnosu na prethodnu godinu. Proizvodi odeće se uvoze iz Turske sa 57%, iz Kine sa 19%, itd.

Potsektor „Proizvodnja mašina i opreme, p.k.t“, zauzima treće mesto sa učešćem u uvozu od 7.9% u 2021. godini, i beležio pad za 30% u odnosu na prethodnu godinu. Proizvodi mašina se uvoze iz Kine sa 45.4%, iz Turske sa 35.8%, itd.

Dok je kada je reč o padu, potsektor „Štampanje i reprodukcija snimljenih medija“ jedini je potsektor koji je beležio pad za 74%.

Sažetak – Sektor - C (Prerađivačka industrija)

Sektor C je u 2021. godini, beležio rast izvoza za 57.2%, dok je uvoz beležio rast za 41.73% u odnosu na prethodnu godinu. Od 23 potsektora koji čine nomenklaturu Sektora-C, u izvozu iz 2021. godine, svi potsektori su beležili rast, u odnosu na 2020. godinu. U uvozu rast je beležilo 22 potsektora, dok je 1 potsektor beležio pad. Ovi podaci pokazuju da Sektor-C ima značajan uticaj na ekonomski razvoj, potencijal za stvaranje zaposlenja, uticaj na poboljšanje trgovinskog bilansa, ispunjavanje zahteva tržišta kvalitetnim proizvodima, zamenu potražnje za uvoznim proizvodima, povećanje prihoda za državni budžet itd.

- Sektor-C (Prerađivačka Industrija) učestvuje sa 12.9% u BDP-u Kosova;
- U 2021. godini, učešće Sektora-C u BDP-u je beležio rast za 0.5%, u odnosu na 2020. godinu;
- Učešće Sektora – C (Prerađivačke industrije), u 2021. godini, u ukupnom izvozu je bilo oko 82.8%, dok u ukupnom uvozu oko 92.6%;
- Učešće u izvozu u 2021. godini, iznosilo je 626 miliona evra, dok je u 2020. godini, iznosio 398 miliona evra, što pokazuje da je izvoz u Sektoru – C beležio rast za 57.2%.
- Uvoz u 2020. godini, u Sektoru-C, iznosio je 3.06 milijardi evra, dok je u 2021. godini, 4.33 milijardi evra, što znači da je beležen rast za 41.73%, dok je u 2020. godini, u odnosu na 2019. godinu, beležen pad za 5.9%;
- U 2020. godini, Sektor – C u stopi zaposlenosti po ekonomskoj aktivnosti, učestvuje sa 11.8%.
- U okviru Sektora - C, 22% su izvozna preduzeća;
- Efektivna kamatna stopa u Sektoru – C je u 2021. godini bila 5.9 %.

Potsektor „Prerada prehrambenih proizvoda“

- Potsektor „Proizvodnja prehrambenih proizvoda“ u Sektoru-C, učestvuje u zapošljavanju sa 25.03%, u broju preduzeća sa 24.43%, i u godišnjem prometu sa 23.57%;
- U ukupnom izvozu „Prerada prehrambenih proizvoda“ učestvuje sa 5.9%;
- U izvozu Sektora-C, ovaj potsektor učestvuje sa 7.1%;
- U ukupnom uvozu „Prerada prehrambenih proizvoda“ učestvuje sa 12.4%;
- U uvozu Sektora-C, ovaj potsektor učestvuje sa 13.39%;
- U 2021. godini, promena u podsektoru prehrambenih hrane, u pet analiziranih pokazatelja, beležio je rast u: broju preduzeća 6.79%, zaposlenosti 22.53%, prometu 47.57%, izvozu 33.04% i u uvozu 24.51% u odnosu na 2020. godinu.

Potsektor „Proizvodnja pića“

- Potsektor „Proizvodnja pića“ u Sektoru-C učestvuje u zapošljavanju sa 5.61% dok u broju preduzeća sa 1.70%, i u godišnjem prometu sa 10.75%;
- U ukupnom izvozu „Proizvodnja pića“ učestvuje sa 4.9%;
- U izvozu Sektora -C, ovaj potsektor učestvuje sa 5.9%;
- U ukupnom uvozu „Proizvodnja pića“ učestvuje sa 2.5%;
- U uvozu Sektora – C, ovaj potsektor učestvuje sa 2.7%;

- U 2021. godini, promena u podsektoru pića, u pet analiziranih pokazatelja, beležio je rast u: broju preduzeća 30.77%, zaposlenosti 3.88%, prometu preko 100%, izvozu 24.33% i u uvozu 50.21%, u odnosu na 2020. godinu.

Potsektor „Proizvodnja tekstila“

- Potsektor „Proizvodnja tekstila“ u Sektoru-C učestvuje u zapošljavanju sa 2.05%, u broju preduzeća sa 2.89%, i u godišnjem prometu sa 1.08%;
- U ukupnom izvozu „Proizvodnja tekstila“ učestvuje sa 3.0%;
- U izvozu Sektora -C, ovaj potsektor učestvuje sa 3.61%;
- U ukupnom uvozu „Proizvodnja tekstila“ učestvuje sa 2.14%;
- U uvozu Sektora – C, ovaj potsektor učestvuje sa 2.31%;
- U 2021. godini, promena u podsektoru tekstila, je sledeća: u broju preduzeća -1.7%, u zaposlenosti 0.87%, u prometu 35.2%, u izvozu 26.05% i u uvozu 50.59%, u odnosu na 2020. godinu.

Potsektor „Proizvodnja odeće“

- Potsektor „Proizvodnje odeće“ u Sektoru-C učestvuje u zapošljavanju sa 4.07%, u broju preduzeća sa 5.85%, i u godišnjem prometu sa 0.92%;
- U ukupnom izvozu „Proizvodnja odeće“ učestvuje sa 1.4%;
- U izvozu Sektora -C, ovaj potsektor učestvuje sa 1.64%;
- U ukupnom uvozu „Proizvodnja odeće“ učestvuje sa 3.04%;
- U uvozu Sektora – C, ovaj potsektor učestvuje sa 3.28%;
- U 2021. godini, promena u podsektoru odeće, u pet analiziranih pokazatelja, beležio je rast u: broju preduzeća 7.69%, zaposlenosti 39.88%, prometu 85.72%, izvozu 99.19% i u uvozu 44.34%, u odnosu na 2020. godinu.

Potsektor „Proizvodnja kože i kožnih proizvoda“

- Potsektor „Proizvodnje kože i kožnih proizvoda“ u Sektoru-C učestvuje u zapošljavanju sa 1.03% dok u broju preduzeća sa 0.65%, i u godišnjem prometu sa 0.42%;
- U ukupnom izvozu „Proizvodnja kože i kožnih proizvoda“ učestvuje sa 0.44%;
- U izvozu Sektora -C, ovaj potsektor učestvuje sa 0.53%;
- U ukupnom uvozu „Proizvodnja kože i kožnih proizvoda“ učestvuje sa 1.07%;
- U uvozu Sektora – C, ovaj potsektor učestvuje sa 1.15%;
- U 2021. godini, promena u podsektoru kože i kožnih proizvoda, je sledeća: u broju preduzeća -9.3%, u zaposlenosti -3.3%, u prometu 43.37%, u izvozu 42.18% i u uvozu 31.1%, u odnosu na 2020. godinu.

Potsektor „Proizvodnja drveta i proizvoda od drveta i pluta, osim nameštaja; proizvodnja predmeta i materijala od slame i pletenih materijala“

- Potsektor „Proizvodnja drveta” u Sektoru-C učestvuje u zapošljavanju sa 6.04%, u broju preduzeća sa 8.71%, i u godišnjem prometu sa 3.9%;
- U ukupnom izvozu „Proizvodnja drveta“ učestvuje sa 1.86%;
- U izvozu Sektora -C, ovaj potsektor učestvuje sa 2.24%;
- U ukupnom uvozu „Proizvodnja drveta“ učestvuje sa 2.09%;
- U uvozu Sektora – C, ovaj potsektor učestvuje sa 2.26%;
- U 2021. godini, promena u podsektoru drveta, u pet analiziranih pokazatelja, beležio je rast u: broju preduzeća 9.22%, zaposlenosti 35.28%, prometu 69.13%, izvozu 34.69% i u uvozu 42.4%, u odnosu na 2020. godinu.

Potsektor „Proizvodnja papira i proizvoda od papira“

- Potsektor „Proizvodnja papira i proizvoda od papira” u Sektoru-C učestvuje u zapošljavanju sa 1.63%, u broju preduzeća sa 1.7%, i u godišnjem prometu sa 1.97%;
- U ukupnom izvozu „Proizvodnja papira i proizvoda od papira“ učestvuje sa 0.53%;
- U izvozu Sektora -C, ovaj potsektor učestvuje sa 0.64%;
- U ukupnom uvozu „Proizvodnja papira i proizvoda od papira“ učestvuje sa 1.63%;
- U uvozu Sektora – C, ovaj potsektor učestvuje sa 1.76%;
- U 2021. godini, promena u podsektoru papira i proizvoda od papira, je sledeća: u broju preduzeća -4.67%, u zaposlenosti -10.28%, prometu -0.62%, u izvozu 37.5% i u uvozu 30.29%, u odnosu na 2020. godinu.

Potsektor „Proizvodnja hemijskih proizvoda“

- Potsektor „Proizvodnja hemijskih proizvoda” u Sektoru-C učestvuje u zapošljavanju sa 2.39%, u broju preduzeća sa 2.11%, i u godišnjem prometu sa 2.76%;
- U ukupnom izvozu „Proizvodnja hemijskih proizvoda“ učestvuje sa 2.89%;
- U izvozu Sektora -C, ovaj potsektor učestvuje sa 3.49%;
- U ukupnom uvozu „Proizvodnja hemijskih proizvoda“ učestvuje sa 7.85%;
- U uvozu Sektora – C, ovaj potsektor učestvuje sa 8.47%;
- U 2021. godini, promena u podsektoru hemijskih proizvoda, u pet analiziranih pokazatelja, beležio je rast u: broju preduzeća 10.53%, zaposlenosti 24.15%, prometu 73.28%, izvozu 11.24% i u uvozu 43.01%, u odnosu na 2020. godinu.

Potsektor „Proizvodnja gumenih i plastičnih proizvoda“

- Potsektor „Proizvodnja gumenih i plastičnih proizvoda” u Sektoru-C učestvuje u zapošljavanju sa 9.25%, u broju preduzeća sa 9.68%, i u godišnjem prometu sa 9.89%;
- U ukupnom izvozu „Proizvodnja gumenih i plastičnih proizvoda“ učestvuje sa 10.39%;

- U izvozu Sektora -C, ovaj potsektor učestvuje sa 12.54%;
- U ukupnom uvozu „Proizvodnja gumenih i plastičnih proizvoda“ učestvuje sa 4.38%;
- U uvozu Sektora – C, ovaj potsektor učestvuje sa 4.73%;
- U 2021. godini, promena u podsektoru gumenih i plastičnih proizvoda, u pet analiziranih pokazatelja, beležio je rast u: broju preduzeća 1.22%, zaposlenosti 4.21%, prometu 41.09%, izvozu 34.75% i u uvozu 35.31%, u odnosu na 2020. godinu.

Potsektor „Proizvodnja mineralnih nemetalnih proizvoda“

- Potsektor „Proizvodnja mineralnih nemetalnih proizvoda“ u Sektoru-C učestvuje u zapošljavanju sa 13.83%, u broju preduzeća sa 9.11%, i u godišnjem prometu sa 16.19%;
- U ukupnom izvozu „Proizvodnja mineralnih nemetalnih proizvoda“ učestvuje sa 2.48%;
- U izvozu Sektora -C, ovaj potsektor učestvuje sa 3.0%;
- U ukupnom uvozu „Proizvodnja mineralnih nemetalnih proizvoda“ učestvuje sa 4.81%;
- U uvozu Sektora – C, ovaj potsektor učestvuje sa 5.19%;
- U 2021. godini, promena u podsektoru mineralnih nemetalnih proizvoda, u pet analiziranih pokazatelja, beležio je rast u: broju preduzeća 6.65%, zaposlenosti 7.62%, prometu 15.39%, izvozu 94.68% i u uvozu 31.55%, u odnosu na 2020. godinu.

Potsektor „Proizvodnja metala“

- Potsektor „Proizvodnja metala“ u Sektoru-C učestvuje u zapošljavanju sa 2.01%, u broju preduzeća sa 2.14%, i u godišnjem prometu sa 3.99%;
- U ukupnom izvozu „Proizvodnja metala“ učestvuje sa 17.43%;
- U izvozu Sektora -C, ovaj potsektor učestvuje sa 21.03%;
- U ukupnom uvozu „Proizvodnja metala“ učestvuje sa 8.09%;
- U uvozu Sektora – C, ovaj potsektor učestvuje sa 8.73%;
- U 2021. godini, promena u podsektoru metala, je sledeća: u broju preduzeća 5.79%, u zaposlenosti -38%, u prometu -14%, u izvozu 17.14% i u uvozu 57%, u odnosu na 2020. godinu.

Potsektor „Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim mašina i opreme“

- Potsektor „Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim mašina i opreme“ u Sektoru-C učestvuje u zapošljavanju sa 7.75%, u broju preduzeća sa 12.87%, i u godišnjem prometu sa 8.02%;
- U ukupnom izvozu „Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda“ učestvuje sa 6.98%;
- U izvozu Sektora -C, ovaj potsektor učestvuje sa 8.42%;
- U ukupnom uvozu „Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda“ učestvuje sa 3.22%;
- U uvozu Sektora – C, ovaj potsektor učestvuje sa 3.48%;

- U 2021. godini, promena u podsektoru gotovih metalnih proizvoda, je sledeća: u broju preduzeća 4.62%, u zaposlenost -1.51%, u prometu 37.75%, u izvozu 66.16% i u uvozu 21.51%, u odnosu na 2020. godinu.

Potsektor „Proizvodnja nameštaja“

- Potsektor „Proizvodnja nameštaja” u Sektoru-C učestvuje u zapošljavanju sa 12.42%, u broju preduzeća sa 9.17%, i u godišnjem prometu sa 9.53%;
- U ukupnom izvozu „Proizvodnja nameštaja“ učestvuje sa 18.52%;
- U izvozu Sektora -C, ovaj potsektor učestvuje sa 22.35%;
- U ukupnom uvozu „Proizvodnja nameštaja“ učestvuje sa 1.31%;
- U uvozu Sektora – C, ovaj potsektor učestvuje sa 1.42%;
- U 2021. godini, promena u podsektoru proizvoda nameštaja, u pet analiziranih pokazatelja, beležio je rast u: broju preduzeća 6.81%, zaposlenosti 28.23%, prometu 100%, izvoz u iznosu od 106 miliona evra ili preko 300%, i u uvozu u iznosu od 22 miliona evra ili 57.48%, u odnosu na 2020. godinu.

Zaključci

- Proizvodna/prerađivačka industrija ima visok potencijal za smanjenje trgovinskog deficita, uzimajući u obzir učešće u ukupnom izvozu sa 83%, pri čemu je pokrivenost uvoza izvozom samo 14.4%.
- Izvoz proizvoda proizvodne/prerađivačke industrije je u zemljama u kojima je usredsređena dijaspora, što odražava ograničenu diversifikaciju izvoza na opštem tržištu. Značaj diversifikacije se uočava širenjem izvoza u SAD-u, u konkretnom slučaju u industriji potsektora „Proizvodnja nameštaja“.
- Sektor proizvodnje ostaje stabilan na oko 13% BDP-a i nastavlja da drži treće mesto nakon usluga, građevinarstva i rudarstva, iako doprinosi povećanju dodate vrednosti proizvodnje u zemlji, kao i rastu broja zaposlenih.
- Sektor prerađivačke industrije u poslednje dve godine beleži pad SDI, s obzirom na to da su investicije dijaspore usredsređene u nekretnine. SDI na Kosovu su iz Nemačke, Švajcarske, SAD, itd.
- Bankarske kamatne stope su i dalje visoke za prerađivačku industriju i iznose oko 6%, što onemogućava poslovanjima da prošire svoje proizvodne kapacitete.
- Učešće žena u proizvodnoj/prerađivačkoj industriji i dalje je nisko, iako sektor prerađivačke industrije ima potencijal za veće zapošljavanje.
- Uvoz u prerađivačkoj industriji je i dalje visok, zbog činjenice da ekonomija Kosova ne uspeva da intenzivira nabavku sirovine iz domaćih resursa što bi doprinelo smanjenju uvoza.

Reference

- Agencija za statistiku Kosova; <https://ask.rks-gov.net/sq/agjencia-e-statistikave-te-kosoves/add-news/bruto-produkti-vendor-bpv-me-qasjen-e-shpenzimeve-dhe-te-prodhimit-2008-2021>
- Agencija za statistiku Kosova, <https://ask.rks-gov.net/media/5599/bruto-produkti-vendor-bpv-me-qasjen-e-shpenzimeve-dhe-te-prodhimit-2019.pdf>
- Agencija za statistiku Kosova / Anketa radne snage, 2020.
- Agencija za statistiku Kosova, Statistički godišnjak - 2021
- Centralna banka Kosova, Godišnji izveštaj 2022.
- Centralna banka Kosova, SDI po zemljama <https://bqk-kos.org/statistics/time-series/?lang=en>
- Exports by enterprise size class - OECD iLibrary / https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/entrepreneur_aag-2013-11-en.pdf

Ovaj izveštaj je pripremljen od strane Odeljenja za industriju / **Odsek za industrijske politike**

Zahvaljujemo se **Agenciji za statistiku Kosova** na pokazanoj saradnji u pružanju statističkih podataka.

Kontakt:

Ministarstvo industrije, preduzetništva i trgovine

Odeljenje za industriju, Odsek za industrijske politike

Ulica „Arbënor i Astrit Dehari” br. 21, Bolničko naselje

10000 Priština/Republika Kosovo

Tel: +383 38 200 36 547

<http://www.mint-rks.org>